

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Saksbehandler:
GIN

Vår dato:
19.04.2012

Vår referanse:
2012020724

Deres dato:
04.01.12

Deres referanse:
2011/0388

Det vises til høringsbrev fra Kulturdepartementet 4. januar 2012 vedrørende høring av rapporten Utredning av litteratur- og språkpolitiske virkemidler, samt brev 16. februar 2012 vedrørende høring av rapporten Til bokas pris – utredning av litteraturpolitiske virkemidler i Europa.

Forbrukerrådet vil med denne uttalelsen kommentere de problemstillinger som blir drøftet i ovennevnte rapporter. I EU-litteraturreporten konkluderes det med at innføring av boklov best sikrer de kulturpolitiske formål. En boklov vil innebære en videreføring og utvidelse av gjeldende bokavtale. Forbrukerrådet er opptatt av de konsekvenser det vil ha for forbruker både når det gjelder pris og digital utvikling.

Virkinger av bokavtalen

Forbrukerrådet er generelt skeptisk til at aktører i en bransje gis anledning til å samarbeide om pris, da dette normalt vil medføre høyere priser for forbrukerne. Vi har merket oss at Konkurransetilsynet har foretatt en sammenligning av priser på bøker i Sverige og Norge for både innbundne bøker og pocket bøker både i 2010 og i 2012. Sammenligningen viser at prisene på innbundne bøker i gjennomsnitt er tilnærmet dobbelt så høyt i Norge sammenlignet med Sverige, mens for pocketbøker er prisforskjellen nesten fire ganger så stor. Prisforskjellen mellom Sverige og Norge økte også noe mellom 2010 og 2012. De prissammenligninger som er gjort, inkludert gjennomsnittsprisene i utvalgte land i EU-litteraturreporten, viser tydelig at et friprissystem vil gi lavere pris enn fastprissystemer. Prisen på bøker i Norge er etter Forbrukerrådets mening unaturlig høy.

Forbrukerrådet er enig i at det er viktig å opprettholde og videreutvikle en kulturell bredde som vi har blant bokutgivelser i dag, men mener at det ikke bør være forbrukere som gjennom å betale en høyere pris på bøker som skal subsidiere dette. Forbrukerrådet ser det som svært uheldig dersom forbrukere skal subsidiere en kommersiell bransje og deres inntekter, med det argument at det skal opprettholde en viktig kulturpolitisk oppgave i forbindelse med salg av breddeutgivelser og opprettholdelse av bokhandler i distriktene. Forbrukerrådet ser det som viktig at flest mulig forbrukere har både råd og mulighet til å kjøpe bøker.

Forbrukerrådet ser at det også er viktig at et bokhandlernetverk i distriktene opprettholdes. At flest mulig har tilgang til bokhandel i sitt geografiske nærrområde vurderes som positivt. Utgangspunktet må imidlertid være at det skal være bedriftsmessig lønnsomt. Det er viktig å understreke at bokhandlere i seg selv ikke er et kulturpolitisk gode. Utviklingen i form av økt netthandel også for bøker, vil medføre at den fysiske tilstedeværelsen av en bokhandel blir mindre viktig for tilgjengelighet av bøker for forbruker.

Forbrukerrådet

Postadresse:
Postboks 4595 Nydalen
0404 Oslo

Besøksadresse:
Rolf Wickstrømsvei 15
0486 Oslo

Epost/web:
epost@forbrukerradet.no
forbrukerportalen.no
org.nr: 871 033 382

Telefon:
23400500
Telefax:
23400501

Forbrukerrådet har merket seg at prisforskjellen mellom Norge og andre land er stor også når det gjelder e-bøker. I Norge omfatter fastprissystemet alle formater. Det betyr at prisen for e-bøker settes på samme måte som for fysiske bøker. Dette medfører at besparelser i forbindelse med trykking, distribusjon og salg av e-bøker, under gjeldende system, ikke kommer forbruker til gode. Forbrukerrådet har også en klar opplevelse av at den norske bokbransjens e-bokløsninger fremstår som proteksjonistiske og lite brukervennlig. Den norske Bokskya virker mer egnet til å beskytte gjeldende verdikjede og forretningsmodell enn å fremme salg av e-bøker i Norge. Forbrukerrådet finner det også betenkelig at forlagenes økonomiske mål, styrket gjennom vertikal integrasjon, er sammenfallende med de kulturpolitiske målene. Det er Forbrukerrådets mening at Bokavtalen i dag bidrar negativt når det gjelder forbrukernes tilgang til litteratur gjennom nye teknologiske løsninger. Forbrukerrådet støtter derfor Konkurransetilsynets uttalelse og vil spesielt advare mot en boklov som skal gjelde alle bokbransjeaktører og for alle formater. Dagens fastprissystem for alle formater har etter vår mening bidratt til at vi i dag har både liten omsetning av e-bøker og dårlige distribusjonsløsninger.

Oppsummering og konklusjon

Forbrukerrådet ser at bøker har en viktig kulturpolitisk oppgave i vårt samfunn som det vil være viktig å stimulere og ivareta. Det vil være viktig å sikre forbrukere tilgang til et godt utvalg av bøker til en rimelig pris og på den måten stimulere interessen for litteratur generelt og norsk litteratur spesielt. Samtidig er det viktig å se at bokbransjen også er en kommersiell bransje med kommersielle interesser. I dette ligger interesse for profittmaksimering ved salg av bøker.

Forbrukerrådet er enig med Konkurransetilsynet i at en fastprisordning prinsipielt bør avvikles da den er til skade for forbruker. Dersom en videreføring skal vurderes, må det etter vår mening, skje mer målrettet knyttet til enkelte utgivelser der prisfastsettelsen ikke er horisontal. Kulturpolitiske mål knyttet til tilgjengelighet og bredde må søkes oppnådd gjennom innkjøpsordninger, finansiering av skole- og folkebibliotek, støtte til konkrete utgivelser og støtteordninger for forfattere.

Med hilsen

for Forbrukerrådet

Randi Flesland
Direktør

Gunstein Instefjord
Fagdirektør Mat og handel